

Beleid Flora en Fauna op Wageningen Campus

1. Inleiding
2. Beleid
3. Richtlijnen uitvoering beleid
4. Bijlagen:
  - I. Overzicht gebied Wageningen Campus
  - II. Overzicht aanwezige flora en fauna op Wageningen Campus
  - III. Tekening bestemmingsplan Wageningen Campus
  - IV. Overzichtstekening Groen en Natuur Wageningen Campus

1. Inleiding

Wageningen Campus is hét centrum waar kennis en talent samenkomen. Zo is Wageningen University er gehuisvest, net als een groot aantal praktijkgerichte onderzoeksinstituten. Deze instituten staan voor de 'R', van research, in de organisatienaam Wageningen UR. Naast Wageningen wordt het praktijkgericht onderzoek ook uitgevoerd op diverse locaties in Nederland en daarbuiten.

Wageningen Campus is een 67,5 ha groot gebied, zie bijlage I. Het gebied grenst aan de stad Wageningen. In het zuiden gaat het campusterrein over in het universitair sportcentrum en vormt hiermee de verbinding naar het universiteitsgebouw De Leeuwenborch aan de overkant van de Nijenoordallee. Langs een groot deel van de zuidgrens van Wageningen Campus bevindt zich het stadspark de 'Blauwe Bergen'. In het oosten wordt het campusterrein begrensd door de 'Born-Oost'. Hier loopt de Grintbeek, die deel uitmaakt van het ecologisch watersysteem van Wageningen en omgeving. Ten noorden van Wageningen Campus bevindt zich het 'Binnenveld', een cultuurlandschap en stiltegebied, dat het natuurgebied de 'Grift' omsluit.

Wageningen UR is een kennisinstelling die binnen het domein 'gezonde voeding en leefomgeving' niet alleen hoogwaardige kennis ontwikkelt, maar ook helpt deze toe te passen. Biodiversiteit, de verscheidenheid aan plant- en diersoorten, is een belangrijk thema binnen Wageningen UR, zie ook www.wageningenur.nl. De aanwezige kennis binnen Wageningen UR passen we toe op Wageningen Campus. Zo heeft Wageningen Campus onder meer een ecologische tuin, houtwallen, bloemenweides en bos. Hiermee wordt de biodiversiteit in stand gehouden, zie bijlage II.

Hoe we met planten (flora) en dieren (fauna) op Wageningen Campus omgaan is in dit document verwoord. Hiermee beoogt Wageningen UR transparantie op gebied van biodiversiteit naar belanghebbenden/stakeholders.

2. Beleid

Wageningen UR heeft een aantrekkelijke, levendige, veilige en functionele Campus. De aanwezigheid van flora en fauna speelt hierin een belangrijke rol.

Veel, maar niet 'alles', is welkom in het gebied. Flora en fauna op Wageningen Campus mag niet leiden tot onveilige situaties voor gebruikers of schade toebrengen aan gebouwen of terreinen. Ook mag flora en fauna geen belemmering vormen voor de professionele uitstraling van Wageningen Campus en het invullen van de hoofdfunctie: ruimte bieden aan onderzoek en onderwijs van Wageningen UR.

Binnen deze kaders draagt Wageningen UR actief bij aan de inpassing in en aansluiting op het omringende gebied en gaat zij met zorg en respect om met de aanwezige flora en fauna. Hierbij voldoet Wageningen UR minimaal aan de vigerende wet- en regelgeving.

Eisen Wet- en regelgeving

Op Wageningen Campus is de volgende wet- en regelgeving van toepassing in relatie tot flora en fauna:

- Flora- en Faunawet
- Natuurbeschermingswet
- Boswet
- Wet Milieubeheer - Complexvergunning Wageningen Campus
- Bestemmingsplan, waarbij rekening is gehouden met de Ecologische Verbindingszone die door de gemeente Wageningen is aangewezen, zie
- bijlage III

Eisen en wensen Wageningen UR

Het onderwijs en onderzoek bij Wageningen UR is leidend, de bedrijfsvoering is faciliterend en volgend. Biodiversiteit in de bedrijfsvoering mag onderwijs en onderzoek daarom niet schaden, maar dient deze te versterken.

Wageningen Campus kenmerkt zich door, zie ook bijlage I en IV:

- Een functioneel gebied met een open karakter en lineaire structuren dat aansluit op het cultuurlandschap van het Binnenveld.
- Aaneengesloten zones van bomen, bosjes en ruw gras als verbinding tussen Wageningen Campus als foerageergebied van diverse diersoorten en hun ten noorden en oosten van Wageningen Campus liggende leefgebieden.
- Grote waterpartijen met als belangrijkste functie de berging en het in circulatie brengen van schoon (kwel)water binnen het ecologisch watersysteem van de gemeente Wageningen.
- Een vrij toegankelijk gebied met ecologische (ervarings)meerwaarde voor de omgeving.

Wageningen UR zorgt ervoor dat overlast van plaagdieren zoveel mogelijk wordt voorkomen c.q. dat plaagdieren op een milieu- en diervriendelijke manier worden aangepakt. Hierbij wordt het Integrated Pest Management (IPM) als leidraad gebruikt.

3. Richtlijnen uitvoering beleid

De volgende richtlijnen gelden voor uitvoering van het flora- en faunabeleid op Wageningen Campus:

- Actualiseert verspreidingsgegevens beschermde soorten elke drie jaar in verband met het naleven van de Flora- en Faunawet.
- Laat onafhankelijk onderzoek doen naar de aanwezigheid van beschermde soorten en zorgt waar nodig voor mitigerende maatregelen bij renovatie, sloop, nieuw- en verbouwactiviteiten.
- Voert groenonderhoud en -beheer uit op basis van een 'plan van aanpak flora en fauna', welke is gebaseerd op de Flora- en Faunawet en eventueel aanvullende wensen van Wageningen UR;
- Pleegt waar mogelijk extensief onderhoud om de biodiversiteit te vergroten.
- Vraagt advies aan eigen of externe deskundige bij de keuze van nieuwe aanplant. Criteria voor nieuwe aanplant zijn de standplaats, de sierwaarde,

de gezondheid en de aantrekkelijkheid voor onder meer bijen, vlinders en vogels vanuit de gedachte van biodiversiteit op de Wageningen Campus.

- Zoekt en realiseert kansen om de biodiversiteit en aantrekkelijkheid van Wageningen Campus te vergroten binnen de financiële mogelijkheden.
- Jaarlijks worden genomen maatregelen met betrekking tot biodiversiteit opgenomen in het Milieujaarverslag.

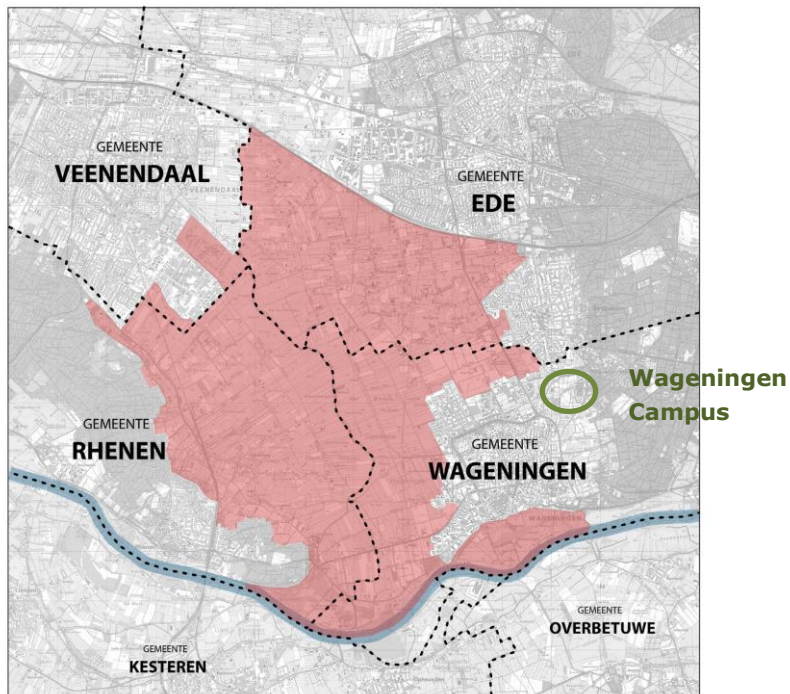
Samenvattend is het flora- en faunabeleid op Wageningen Campus gericht op:

- het minimaal voldoen aan de eisen van de vigerende wet- en regelgeving;
- het voldoen aan de eisen en wensen van Wageningen UR waarbij
  - o het onderwijs en onderzoek leidend is en de bedrijfsvoering faciliterend en volgend;
  - o de resultaten uit biodiversiteitsonderzoek van Wageningen UR waar mogelijk worden ingepast binnen de Wageningen Campus;
  - o het in stand houden van de biodiversiteit plaats vindt via een afgewogen onderhoudsaanpak.

Bijlage I: Overzicht gebied Wageningen Campus**Overzicht gebied**

Uit: Beeldkwaliteitsplan Binnenveld, maart 2010

Het Binnenveld ligt op de kruising van de groene Noord-Zuidverbinding Project De Lunterse beek - Uiterwaarden Nederrijn (met name de Blauwe Kamer) en de door de gemeente ingestelde Ecologische Verbinding Zone Wageningen Noord en vormt daardoor een belangrijke schakel in de Ecologische Hoofdstructuur.

Een plattegrond van Wageningen Campus, 2013.

Wageningen Campus kenmerkt zich door, zie ook bijlage IV:

- een functioneel gebied met een open karakter en lineaire structuren, dat aansluit op het cultuurlandschap van het Binnenveld.
- aaneengesloten zones van bomen, bosjes en ruw gras als verbinding tussen Wageningen Campus als foerageergebied van diverse diersoorten en hun ten noorden en oosten van Wageningen Campus liggende leefgebieden.
- grote waterpartijen met als belangrijkste functie de berging en het in circulatie brengen van schoon (kwel)water binnen het ecologisch watersysteem van de gemeente Wageningen.

Bijlage II: Aanwezigheid en instandhouding flora en fauna op Wageningen Campus

De flora en fauna op Wageningen Campus is onderzocht. In 2009 heeft een zogenaamd jaarrond-onderzoek plaatsgevonden ten behoeve van de geplande wijziging van het bestemmingsplan.

In 2013 is de actuele situatie beoordeeld met behulp van een ecologische toets. Deze toets bestond uit een zogenaamd bronnenonderzoek en een verkennend veldonderzoek.

De conclusies waren:

- Er hebben zich geen wezenlijke veranderingen voorgedaan waardoor mogelijk andere zwaarder beschermde soorten aanwezig kunnen zijn dan tijdens het onderzoek in 2009. Alleen ten aanzien van gebouwbewoners zoals vleermuizen en vogels (huismus, gierwaluw) geldt dat niet uitgesloten kan worden dat ze momenteel in andere gebouwen verblijven dan tijdens eerder onderzoek is vastgesteld. Voorafgaand aan de sloop van gebouwen dient daarom altijd gekeken te worden of er op dat moment geen vleermuizen, steenmarters of broedvogels in het betreffende gebouw aanwezig zijn.
- De ecologische geconstateerde feiten uit 2009 zijn voldoende actueel en betrouwbaar om als basis te dienen voor het flora en faunabeleid Wageningen Campus.

Resultaten jaarrond-onderzoek

Flora en fauna op Wageningen Campus

Uit het onderzoek is gebleken dat op het terrein geen beschermde of bijzondere soorten planten of dieren voorkomen, die door de plannen van Wageningen UR voor Wageningen Campus in het gedrang zouden kunnen komen. Wel is een aantal vleermuizen waargenomen, waarvan er enkelen een verblijfplaats hebben in gebouwen, waarmee in principe niets gaat gebeuren.

In het Dassenbos zijn nestholtes van de grote bonte specht waargenomen. Deze holten zijn niet meer jaarrond beschermd. Zolang dit bosgebied blijft behouden, heeft de bescherming van de nestholtes geen extra aandacht nodig.

De meest bijzondere ongewervelde soort die is aangetroffen, is het groot dikkopje, een algemene standvlinder. Deze vlindersoort is gesignaleerd rond gebouw 119 (Triton), waar een vochtig grasland tegen het Dassenbos aanligt. Zolang deze situatie blijft behouden, vraagt dit geen extra aandacht.

Op Wageningen Campus zijn het akkerklokje, het rapunzelklokje (bij gebouw 119, Triton) en de brede wespenorchis aangetroffen (Lumen-tuin). Deze staan op de lijst van beschermde plantensoorten van de Flora- en Faunawet. Deze soorten zijn echter aangeplant/ingezaaid of uitgezaaid en daarom niet beschermd. Dit geldt ook voor de nakomelingen van deze planten.

Relatie met de omgeving

Uit het onderzoek blijkt dat Wageningen Campus geen onderdeel uitmaakt van een Natura 2000-gebied, geen beschermd Natuurmonument is en geen deel uitmaakt van een provinciale ecologische hoofdstructuur of een weidevogel- en ganzenbeschermingsgebied.

Ten noorden van Wageningen Campus ligt het Binnenveld. Dit is een stiltegebied, waarvan het centrale gedeelte langs de Grift is aangemerkt als natuurgebied. Het gedeelte van het Binnenveld dat op Wageningen Campus aansluit heeft voornamelijk cultuurwaarden. Kenmerkend voor dit cultuurlandschap zijn lange, lineaire groenstructuren. De groenstructuren op Wageningen Campus sluiten aan op de regionale ecologische verbindingzone van het Binnenveld.

Het hele gebied tussen de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe is een kwelzone. Ook op Wageningen Campus is sprake van kwelwater. Het Waterschap Vallei & Veluwe heeft aan Wageningen Campus de functie 'stedelijk gebied' toegekend.

Waterberging ter compensatie van de ontwatering voor bouwactiviteiten is een van de aandachtspunten op Wageningen Campus. Ten behoeve van deze bergingsfunctie zijn grote vijvers aangelegd. Deze maken deel uit van het ecologisch watersysteem van de gemeente Wageningen. De vijvers hebben flauw aflopende oevers, zodat zij beter geschikt zijn als verblijfplaats voor amfibieën.

Over Wageningen Campus loopt een ecologische verbindingzone van de stad Wageningen naar het oosten. Onderdeel hiervan is een corridor onder de Mansholtlaan. In het ontwerp van Wageningen Campus zijn groenstructuren opgenomen, die deze zuidtak van de regionale ecologische verbindingzone ondersteunen, zie bijlage IV.

Uitgevoerde acties tot en met 2013

Op basis van voornoemd beleid zijn tot en met 2013 de volgende keuzes gemaakt c.q. maatregelen genomen op het gebied van flora en fauna en de aansluiting van Wageningen Campus op de omgeving:

Fauna

Bij te slopen of te renoveren gebouwen hebben onafhankelijke, externe bureaus onderzocht of er vleermuizen of andere beschermde soorten voorkomen. Op basis van deze rapportages heeft Wageningen UR waar nodig mitigerende maatregelen genomen. Zo zijn tijdens sloop of renovatie van gebouwen op andere plaatsen nest- of overwinteringskasten opgehangen en zijn de werkzaamheden buiten het broed- of overwinteringsseizoen uitgevoerd. Ook is ervoor gezorgd dat dwergvleermuizen na een verbouwing weer in de spouwmuur terug konden om te overwinteren.

In de Lumen-tuin is een verblijfplaats voor vleermuizen aangelegd.

Wageningen Campus is een open gebied. Op de sportvelden ontstaat soms overlast van gravende konijnen. In de perioden waarin dit voorkomt, worden de gaten op de grasvelden regelmatig gedicht om gevaarlijke situaties voor sporters te voorkomen. Dit ontmoedigingsbeleid is verkozen boven afrastering en inzet van natuurlijke vijanden zoals roofvogels.

De leef- en voortplantingsgebieden van veel diersoorten bevinden zich buiten Wageningen Campus. Zij gebruiken Wageningen Campus vooral voor migratie en foerageren. Met aaneengesloten zones van bomen, struweel en ruw gras is gezorgd voor verbinding tussen de foerageer- en leefgebieden (ecologische verbindingzones, zie bijlage IV).

In het groenonderhoud werkt de hovenier met een plan van aanpak flora & fauna. Dit houdt onder meer in dat oevers van vijvers en watergangen buiten de winterrustperiode van vissen en amfibieën worden gemaaid. Het maaisel blijft bovendien 48 uur langs de waterkant liggen om amfibieën de kans te geven naar het water terug te keren.

Voordat bomen worden gekapt wordt een quick scan flora en fauna of een schouw uitgevoerd om uit te sluiten dat er zich broedende vogels en/of jaarrond beschermde nesten bevinden. Indien er jaarrond beschermde nesten worden aangetroffen, worden onder begeleiding van een extern ecologisch bureau mitigerende maatregelen genomen. In de regel worden bomen alleen buiten het broedseizoen gekapt, tenzij zich gevaarlijke situaties voordoen, waarbij noodkap gerechtvaardigd is.

Voor de aanpak van plaagdieren heeft Wageningen UR advies ingewonnen bij het Kenniscentrum dierplagen. Conform dit uitgebrachte advies heeft Wageningen UR gekozen voor een plaagdierpreventiesysteem op basis van de IPM-richtlijnen. De filosofie achter IPM is dat dierplagen kunnen worden voorkomen door goed onderhoud van gebouwen, hygiëne, instructie en opleiding. IPM gaat uit van grondige inspecties van gebouwen en hun omgeving door deskundige personen, het uitvoeren van een optimaal maatregelenpakket om plaagdieren te weren en indien nodig het toepassen van alternatieve bestrijdingsmethoden. De aanpak van konijnenoverlast door het regelmatig dichtmaken van gaten op de grasvelden, is daarvan een voorbeeld. Chemische bestrijdingsmiddelen (biociden) voor bijvoorbeeld voorraadetters en insecten worden als laatste hulpmiddel en zo beperkt mogelijk ingezet. Dit dan alleen door personen met een vakbekwaamheidsbewijs.

Flora

De begroeiing van het terrein is in overeenstemming met het ontwerp van Wageningen Campus: een open landschap geïnspireerd op het Binnenveld. Dit komt tot uitdrukking in lange lanen met voornamelijk eikenbomen. Deels waren die al aanwezig en deels zijn deze nieuw aangeplant. Ook de hagen van veldesdoorn langs de wegen en rondom de parkeerterreinen benadrukken de lineaire structuur.

Het middengebied bestaat voornamelijk uit zones met kort gemaaid gras, afgewisseld met zones van extensief gemaaid gras en bloemenweides. Hier en daar staan groepjes (oudere) bomen en struiken. De gazons en het hoger gelegen, verstevigde en gedraineerde manifestatieterrein zijn bedoeld voor ontspanning en evenementen.

De bloemenweides vormen samen met de bomen en bosjes struikgewas (stepping stones) ecologische verbindingzones. De bloemenweides zijn ingezaaid met soorten van voedselrijke graslanden, waarbij vooral de honingklaver opvalt. In de nattere gedeelten vallen vooral het harig wilgenroosje en de kattenstaarten op.

Het struikgewas bestaat voornamelijk uit inheemse soorten, zoals Gelderse roos, sleedoorn, gele kornoelje en hazelaar. De grote bomen die in groepjes of solitair op het terrein staan, stonden voor de aanleg van Wageningen Campus al op die plekken als onderdeel van de beplanting rond voormalige gebouwen. Waar mogelijk zijn deze bomen bespaard gebleven.

Bomen die vanwege nieuw- of verbouwwerkzaamheden of ziektes moesten worden gekapt zijn vervangen door nieuwe bomen op (vrijwel) dezelfde plek of ergens anders op de terreinen van Wageningen UR.

Bij het gebouw Lumen is een ecologische tuin aangelegd met als doel een bloemrijk grasland te realiseren. In deze tuin ontstaat door het verschralen van de voormalige, vrij natte landbouwgrond langzaam maar zeker een Dotterbloemgrasland. Kenmerkende soorten die men hier aantreft zijn brede orchis, witbol, ratelaar en echte koekoeksbloem. De tuin wordt twee keer per jaar gemaaid. Het maaisel blijft een periode liggen zodat het zaad kan uitvallen. Daarna wordt het maaisel afgevoerd. De Lumen-tuin wordt beheerd door een tuincommissie, die de hovenier aanwijzingen geeft over het tijdstip van maaien en het onderhoud van de houtwallen en de vijvers.

Tot slot ligt bij gebouw Triton ook een stuk vochtig grasland dat extensief wordt onderhouden.

In het Dassenbos wordt geen onderhoud gepleegd. Hierdoor kan flora en fauna zich vrij ontwikkelen, wat tegemoet komt aan de functie 'natuur', die in het bestemmingsplan aan dit gebied is toegewezen.

Samenhang met de omgeving (zie ook bijlage IV)

Om een goede verbinding met omliggende landschappelijke elementen en de ecologische verbindingzone aan de noordzijde van Wageningen Campus te realiseren zijn er de volgende groenstructuren aangelegd:

- De houtwal langs de Bornsesteeg, die een belangrijke verbinding vormt met het Binnenveld en de noordelijke ecologische verbindingzone.
- Aan de noordkant van Wageningen Campus is ter hoogte van Carus een nieuwe houtwal aangelegd. Deze houtwal wordt verlengd naar de Bornsesteeg.
- De houtwal aan de noordwestzijde van Wageningen Campus die een verbinding vormt tussen de houtwal langs Bornsesteeg en het Dassenbos.
- De extra groene verbinding met de Blauwe Bergen tussen Actio en Vitae.
- De verbinding met de Born Oost via de lokale ecologische verbindingzone langs de Droevendaalsesteeg en de Grintbeek, waaronder een tunnel onder de Mansholtlaan.
- Langs de langzame verkeersroute tussen de Leeuwenborch en Wageningen Campus via de Bongerd is lariks aangeplant. Deze bomen zijn geplaatst als compensatie voor en op termijn ter vervanging van het hout dat gebruikt is voor de gevelbekleding op de nieuwe fitnessruimte van 'Sports Centre de Bongerd'.

Bijlage III: Tekening bestemmingsplan Wageningen Campus

Bestemmingsplan d.d. 05-07-2010.

- oranje M-O: Maatschappelijk-Onderwijs
- lichtoranje GD (zuidelijke bouwstrook): Gemengd
- groen G: Groen
- grijsgroen N (Dassenbos): Natuur
- groene streken (in het oranje, maar ook in het groen): ecologische verbindingzone

Ruim de helft van het terrein heeft een maatschappelijke functie (bestemmingsplan, zie bijlage II). Circa driekwart daarvan is gericht op onderwijs en een kwart heeft de bestemming 'gemengd' gekregen. Dit laatste deel noemen we de zogenaamde Zuidelijke bouwstrook. Hier en op de 'Born-Oost' biedt Wageningen UR organisaties de mogelijkheid zich te vestigen. Iets minder dan de helft van het terrein is verblijfsgebied met veel groen, zitjes en wandel- en fietspaden. In het bestemmingsplan is dit aangeduid met de functie 'groen'.

De bestemming en inrichting van Wageningen Campus zijn tot stand gekomen in overleg met de provincie, de gemeente Wageningen en het gemeentelijke samenwerkingsverband in de regio (Regio 'Food Valley'). Tevens heeft afstemming plaatsgevonden met het Wageningen UR gerelateerde bedrijfsleven en de diverse belangengroepen.

Bijlage IV: Overzichtstekening Groen en natuur Wageningen Campus

Uit: Wageningen Campus duurzaam en groen, 4 maart 2010. Tekening is geactualiseerd in februari 2013.

